

RADY OBČANOM

Ľudia si uvedomujú riziká, ktoré ohrozujú ich život, zdravie alebo ich majetok až vtedy, keď sú priamymi účastníkmi havárií, živelných pohrôm alebo katastrof. Dôsledky takýchto mimoriadnych udalostí potvrdzujú, že neznalosť vhodného reagovania na vzniknutú situáciu alebo jej podceňovanie spolu s panikou znásobujú straty na životoch a zvyšujú počet zdravotných poškodení ľudí. I keď jednotlivец pri mimoriadnej udalosti nemôže zvrátiť beh udalostí, môže vhodnou voľbou správania výrazne znížiť dopad jej následkov vo svojom okolí.

Cieľom tejto pomôcky je poskytnúť informácie o tom, ako reagovať na vznik mimoriadnej udalosti, čo robiť, keď je ohrozený život a zdravie, alebo ako postupovať, keď je ohrozený majetok.

1. ČO ROBIŤ, KEĎ ZAZNIE SIRENA?

(mimo doby pravidelného preskúšania)

- ❖ Pri pobyte mimo budovu - vyhľadajte čo najrýchlejšie úkryt, poprípade vstúpte do najbližšej budovy.
- ❖ Ak sa nachádzate v domácnosti - zhromaždite celú rodinu a byt neopúšťajte.
- ❖ Nesnažte sa vyzdvihnúť deti zo škôl a predškolských zariadení, bude o ne postarané.
- ❖ Vytvorte izolovaný uzavretý priestor - uzavrite a utesnite okná, dvere a vetráky, odstavte klimatizáciu (netesnosti prelepte páskou, väčšie netesnosti môžete utesniť tkanivami namočenými vo vode s rozpustenými saponátmi).
Uzavretím priestoru znížite pravdepodobnosť vlastného ohrozenia.
- ❖ Uhasťte otvorený oheň a iné spaľovacie zariadenia.
- ❖ Sledujte vysielanie rozhlasu a televízie a riad'te sa podľa vysielaných pokynov.
- ❖ Telefonujte len v súrnom prípade, nezaťažujte telefónne linky, najmä nevolajte čísla tiesňového volania.
- ❖ Postarajte sa o domáce a hospodárske zvieratá.
- ❖ Čakajte doma na ďalšie pokyny.

POZNÁMKA:

Presvedčte sa, či vo vašej blízkosti nie sú ohrození starí ľudia, chorí, neschopní pohybu. Postarajte sa o deti bez dozoru! Pri akejkol'vek činnosti zachovávajte pokoj a rozvahu!

1.1 V PRÍPADE ÚNIKU NEBEZPEČNEJ CHEMICKEJ LÁTKY

(alebo pri použití chemických zbraní)

Nebezpečné chemické látky spôsobujú poškodenie centrálného nervového systému, dýchacích orgánov, zažívacieho traktu, poškodenie kože, alebo narušujú metabolizmus postihnutého. V prípade havárie spojenej s únikom nebezpečných chemických látok pôsobia na okolie v podobe plynu alebo výparov. V prípade teroristického útoku môžu byť použité vo forme aerosólov alebo plynu, prípadne môžu byť použité na zamorenie vodných zdrojov.

Keď zaznie varovný signál sirény:

pri pobyte v budove

- ❖ zostaňte vo vnútri, prípadne sa ukryte v úkryte (ak je dostupný),
- ❖ vytvorte izolovaný uzavretý priestor - uzavrite a utesnite okná, dvere, vetráky, odstavte klimatizáciu,
- ❖ pripravte si improvizovanú ochranu dýchacích ciest, očí a odkrytých častí tela,
- ❖ zapnite rozhlas, televíziu a sledujte vysielanie,
- ❖ riad'te sa podľa vysielaných pokynov, nepodceňujte riziko,
- ❖ pripravte si evakuačnú batožinu,

- ❖ telefonujte len v súrnom prípade, nezaťažujte telefónne linky,
- ❖ poskytnite pomoc chorým, postihnutým osobám, osobám neschopným pohybu, starším osobám, postarajte sa o deti bez dozoru,
- ❖ zachovávajte rozvahu a pokoj,
- ❖ budovu opustíte len na pokyn.

Ked' zaznie varovný signál sirény:

pri pobyte mimo budovu

- ❖ zachovajte rozvahu, zorientujte sa podľa situácie a rozhodnite sa pre opustenie priestoru ohrozeného nebezpečnou chemickou látkou,
- ❖ vaše rozhodnutie je závislé od smeru vetra šíriaceho nebezpečnú látku zo zdroja úniku a vašej polohy; ak sa nachádzate v smere vetra a ste v časovej tiesni, okamžite vyhl'adajte ukrytie v budovách a postupujte ako pri pobyte v budove.

1.2 V PRÍPADE ÚNIKU NEBEZPEČNEJ BIOLOGICKEJ LÁTKY

(alebo pri použití biologických zbraní)

Bakteriologické (biologické) nebezpečné látky môžu byť použité vo forme aerosólu (baktérie, vírusy) vytvoreného v ovzduší alebo uzatvorenom priestore priamo alebo prostredníctvom vetracích zariadení, vypustením infikovaného hmyzu (vši, blchy, muchy a podobne), infikovaním vodných zdrojov, potravín, alebo krmovín. Postihnutý použitie biologických prostriedkov spravidla nezistí ihneď po ich použití. Pri podozrení ich použitia sa výskyt zisťuje odberom vzoriek a následnou mikrobiologickou analýzou.

Pri podozrení z úniku alebo pri úniku biologickej látky resp. pri použití biologických prostriedkov postupujte tak, ako pri úniku nebezpečnej chemickej látky. Zvlášť treba:

- ❖ dôsledne dodržiavať karanténne hygienické, protiepidemické a protiepidemické opatrenia,
- ❖ sledovať informácie o situácii poskytované miestnou samosprávou,
- ❖ pravidelne kontrolovať telesnú teplotu,
- ❖ hlásiť podozrenie z ochorenia, alebo zvýšený výskyt ochorení osôb a zvierat orgánom obce alebo spádovému zdravotníckemu zariadeniu, prípadne orgánom civilnej ochrany,
- ❖ obmedzovať pohyb mimo budovu a budovu opúšťať iba na nevyhnutný čas (napríklad nákup základných životných potrieb),
- ❖ priebežne uskutočňovať v rámci svojich možností dezinfekciu vo svojich bytoch a v domoch.

Pri vyhlásení karantény platí zákaz zhromažďovania osôb a zákaz voľného pohybu mimo uzatvorených priestorov bez nasadených ochranných prostriedkov.

1.3 V PRÍPADE ÚNIKU RÁDIOAKTÍVNEJ LÁTKY

(alebo pri použití jadrových zbraní)

- ❖ Čo najskôr sa ukryte v uzavretej miestnosti (najlepšie v pivničných priestoroch),
- ❖ pokiaľ ste mohli prísť do styku s rádioaktívnymi látkami v čase, než ste sa stačili ukryť, potom:
  - ✚ pred vstupom do budovy kontaminovaný vrchný odev a obuv odložte do neprievzdušného obalu a nepoužívajte ich,
  - ✚ dôkladne si umyte ruky, tvár a vlasy, vypláchnite si oči, ústa, vyčistite si nos a uši,
  - ✚ ak je to možné, osprchujte sa a vymeňte si bielizeň,

- ❖ uzavrite a utesnite okná a dvere, vypnite ventilačné a klimatizačné zariadenia,
- ❖ sledujte správy v hromadných informačných prostriedkoch,
- ❖ pripravte si prostriedky improvizovanej ochrany dýchacích ciest a povrchu tela,
- ❖ jódové prípravky užite po obdržaní varovného signálu o vzniku radiačnej havárie atómovej elektrárne. Dávkovanie a spôsob použitia je uvedený v návode na krabičke alebo v informačnom letáčku),
- ❖ zabezpečte svoje potraviny a zásoby vody pred možnou kontamináciou uložením do obalov, chladničky, mrazničky alebo komory. Nepoužívajte nechránené potraviny, ovocie a zeleninu,
- ❖ pripravte si evakuačnú batožinu,
- ❖ čakajte na ďalšie pokyny,
- ❖ postarajte sa o hospodárske zvieratá
  - ✚ zatvorte ich a dajte im zásobu krmovín a vody na dva dni,
  - ✚ zásoby krmiva a vody zabezpečte pred kontamináciou prekrytím plachtou alebo fóliou z plastu a pod.

1.4 ZÁSADY SPRÁVANIA SA PRI DOPRAVNEJ NEHODE VOZIDLA PREPRAVUJÚCEHO NEBEZPEČNÚ LÁTKU

Ak ste účastníkom dopravnej nehody, pri ktorej došlo k úniku nebezpečnej látky:

- ❖ odstavte vozidlo, podľa možnosti mimo dosah pôsobenia nebezpečnej látky tak, aby zostala zachovaná priepustnosť komunikácie pre príchod záchranných zložiek,
- ❖ ak ste sa neočakávane ocitli v dosahu pôsobenia nebezpečnej látky zastavte motor vozidla a urýchlene opustite zamorený priestor, chráňte si dýchacie cesty vreckovkou,
- ❖ bez ohrozenia vlastného života zistite, čo sa stalo, v žiadnom prípade sa nepribližujte k havarovanému dopravnému prostriedku,
- ❖ oznámte nehodu hasičskej a záchrannej službe, zdravotnej záchrannej službe alebo polícii,
- ❖ nedotýkajte sa nebezpečnej látky ani predmetov, ktoré by mohli byť ňou kontaminované,
- ❖ po príchode záchranných zložiek sa riadte pokynmi veliteľa zásahu alebo polície.

VŽDY PLATÍ !!!

- Ochranná maska a akákoľvek náhrada, slúži iba na únik z ohrozeného priestoru.
- Nebezpečná látka sa pri úniku šíri v smere vetra.
- Únik z ohrozeného priestoru voľte kolmo na smer vetra.

1.5 PRI PREVZATÍ PODOZRIVEJ ZÁSIELKY

Po prevzatí listu, resp. balíka zväžte skutočnosti, ktoré vás vedú k názoru, že ide o podozrivú zásielku. Takou môže byť napríklad neočakávaná zásielka od neznámeho odosielateľa s podozrivým rukopisom, zapáchajúca zásielka alebo zásielka s podozrivým obsahom. Po otvorení môže podozrenie vyvolať sypká hmota, neznámy predmet alebo výhražný text.

- podozrivú zásielku neotvárajte a netraste s ňou,
- zásielku uložte do igelitového alebo iného vhodného obalu,
- opustite miestnosť, umyte si ruky a udalosť nahláste na linku tiesňového volania 112, alebo na telefónne čísla 158 a 150.

ČINNOSŤ V OBLASTI OHROZENIA POVODŇAMI A ZÁPLAVAMI

O povodniach a záplavách hovoríme vtedy, keď sa zvýšia hladiny vodných tokov, voda vystúpi zo svojich korýt a zaplaví prilahlé územie.

2.1 ZÁSADY SPRÁVANIA SA PRED OHROZENÍM POVODŇAMI A ZÁPLAVAMI

- ❖ Vytipujte si bezpečné miesto, ktoré nebude zaplavené vodou.
- ❖ Hodnotné veci zo suterénov, prízemných priestorov a garáží umiestnite do vyššieho poschodia.
- ❖ Pripravte si vrecia s pieskom na utesnenie nízko položených dverí a okien.
- ❖ Pripravte si trvanlivé potraviny a pitnú vodu na 2-3 dni.
- ❖ Ak ste vlastníkom osobného automobilu, pripravte ho na použitie.
- ❖ Pripravte sa na evakuáciu osôb, zvierat.
- ❖ Upevnite veci, ktoré by mohla odniesť voda.
- ❖ Pripravte si evakuačnú batožinu.

2.2 ZÁSADY SPRÁVANIA SA V OBDOBÍ POVODŇÍ A ZÁPLAV

- ❖ Opustite ohrozený priestor.
- ❖ Netelefonujte, len v prípade tiesňového volania.
- ❖ V prípade vyhlásenia evakuácie dodržujte zásady pre opustenie ohrozeného priestoru, rešpektujte pokyny členov evakuačnej komisie.
- ❖ V prípade časovej tiesne sa okamžite presuňte na vytipované miesto, ktoré nebude zaplavené vodou.
- ❖ Nešírte paniku a nerozširujte neoverené správy.

2.3 ZÁSADY SPRÁVANIA SA PO POVODNIACH A ZÁPLAVÁCH

- ❖ Nechajte si skontrolovať stav obydľia (statická narušenosť, obývatel'nosť), rozvody energií (plyn, elektrická energia), stav kanalizácie a rozvod vody.
- ❖ Zabezpečte likvidáciu uhynutých zvierat, poškodených potravín, poľnohospodárskych plodín zasiahnutých vodou - riaďte sa pokynmi hygienika.
- ❖ Informujte sa o miestach humanitárnej pomoci.
- ❖ Kontaktujte príslušné poisťovne ohľadom náhrady škôd.

3 ČINNOSŤ PRI NUTNOSTI URÝCHLENEHO OPUSTENIA OHROZENÉHO PRIESTORU

V prípade, ak musíte rýchlo opustiť priestor ohrozenia, alebo sa nachádzate v uzatvorených priestoroch, vykonajte nasledovné opatrenia:

- ❖ Uzatvorte prívod plynu, vody a elektriny.
- ❖ Pripravte si a vezmite so sebou najnutnejšie veci (doklady, cenné veci malých rozmerov, lieky a pod.).
- ❖ Uzamknite byt.
- ❖ Presvedčte sa, či vaši susedia vedia o vzniknutej situácii.
- ❖ V prípade, ak sa vo vašom okolí nachádzajú deti bez dozoru, starí alebo nevládni ľudia – pomôžte im.
- ❖ Sledujte rozhlas, televíziu, miestny rozhlas atď., kde sa dozviete informácie o možnom ohrození.
- ❖ Dodržujte pokyny osôb a príslušných orgánov, ktoré zabezpečujú evakuáciu.
- ❖ Použite prostriedky improvizovanej ochrany dýchacích ciest a povrchu tela.
- ❖ Priestor opúšťajte najkratšou cestou, podľa možností kolmo na smer vetra.
- ❖ Vždy zachovávajte rozvahu!

**4. INFORMAČNÉ MIESTA, NA KTORÉ SA MOŽETE OBRÁTIŤ V PRÍPADE VZNIKU
MIMORIADNEJ UDALOSTI**

☎ Obecný úrad **048/611 77 54**

☎ Okresný úrad, odbor civilnej ochrany a krízového riadenia: **0961 622 909**

☎ Linka tiesňového volania 112

☎ Hasičský a záchranný zbor 150

☎ Zdravotná záchranná služba 155

☎ Políciu 158